

KODEKS PONAŠANJA I PRINCIPI ZAŠTITE DETETA

UVOD

Misija Centra za prava deteta je unapređivanje primene Konvencije o pravima deteta kroz promociju prava deteta, javno zagovaranje, istraživanje, edukaciju i učešće dece.

Vizija Centra je društvo u kome deca i mladi odrastaju u zdravoj i bezbednoj sredini sa jednakim mogućnostima. Kako bi ostvario svoju viziju, Centar kontinuirano radi na unapređivanju kvaliteta u svim oblastima delovanja. Težimo tome da korisnici, partneri i javnost doživljavaju Centar kao organizaciju vrednosno orijentisanih i kompetentnih profesionalaca posvećenih dobrobiti dece. U Centru nastojimo da kroz svakodnevno delovanje postavimo najviše standarde rada i rezultata, kako pred sebe, tako i pred društvene aktere odgovorne za ostvarivanje prava deteta u Srbiji. Stoga Centar sebe i ubuduće vidi kao tim orijentisan ka stalnom razvoju i usavršavanju zaposlenih i saradnika organizacije.

Centar je organizacija koja se rukovodi vrednostima i principima definisanim Konvencijom o pravima deteta:

- **život, opstanak i razvoj** – svako dete ima neotuđivo pravo na život, a država ima obavezu da stvori uslove za detetov opstanak i razvoj;
- **nediskriminacija** – sva prava se primenjuju na svu decu bez diskriminacije;
- **participacija** – dete ima pravo na slobodno izražavanje sopstvenog mišljenja i pravo da se njegovo mišljenje uzme u obzir u svim stvarima i postupcima koji ga se tiču;
- **najbolji interes deteta** – svi postupci koji se tiču deteta preduzimaće se u skladu sa njegovim najboljim interesima.

Svi zaposleni u Centru za prava deteta i njegovi saradnici poštuju koncept ljudskih prava, a posebno prava deteta, i zalažu se za njihovo ostvarivanje u svim situacijama, postupcima i odlukama koje donose. Takođe, oni postupaju u skladu sa vrednostima i principima Centra za prava deteta i na taj način doprinose ostvarivanju ciljeva organizacije.

Ugled Centra za prava deteta umnogome zavisi od svakog pojedinca koji radi za organizaciju. Raditi za Centar za prava deteta znači uvažavati i promovisati visoke standarde ponašanja i preduzeti posebnu odgovornost za očuvanje i poštovanje ljudskih prava uopšte i prava deteta posebno.

Kodeks ponašanja se odnosi na:

1. direktora Centra za prava deteta;
2. zaposlene u Centru za prava deteta;
3. stručne saradnike i konsultante Centra za prava deteta;
4. članove upravljačkih struktura Centra za prava deteta (Upravni odbor, Skupština);

5. osobe angažovane po osnovu Ugovora o delu, Ugovora o autorskom delu ili bilo kom drugom ugovoru radi izvršenja usluge;
6. volontere.

Kodeks ponašanja i vodeći principi zaštite deteta su sastavni deo svih ugovora koje Centar zaključuje sa gore navedenim licima, kao i sastavni deo pristupnica u članstvo Centra za prava deteta.

Svi članovi upravljačkih struktura Centra za prava deteta u obavezi su da potpišu Kodeks ponašanja.

Ponašanje suprotno odredbama ovog Kodeksa predstavlja osnov za isključenje iz upravljačkih struktura Centra za prava deteta.

Ponašanje suprotno odredbama ovog Kodeksa ponašanja predstavlja osnov za jednostrani otkaz ugovora od strane Centra za prava deteta.

Centar za prava deteta može jednostrano raskinuti ugovor, pre okončanja postupka utvrđivanja odgovornosti pred nadležnim državnim organima, ukoliko se proceni da i sama sumnja na postupanje u suprotnosti sa Kodeksom ponašanja dovodi do narušavanja ugleda Centra za prava deteta.

Sva ponašanja opisana u Kodeksu ponašanja u odnosu na decu odnose se, kako na ponašanje prema deci učesnicima u aktivnostima Centra, tako i na ponašanje prema deci koja nisu učesnici ovih aktivnosti, odnosno, ugovor može biti raskinut i članstvo prekinuto ukoliko se dođe do saznanja o navedenim oblicima ponašanja prema bilo kom detetu.

Sva angažovana lica imaju obavezu da se pridržavaju ovog Kodeksa ponašanja.

Direktor i rukovodioci programa imaju posebnu odgovornost i u obavezi su da daju dobar primer i kreiraju radno okruženje koje pomaže zaposlenima da se pridržavaju ovih standarda i reše situacije u kojima se krši kodeks ponašanja.

OSNOVNA NAČELA

1. Poštovanje drugog

Poštovanje ljudskih prava, uključujući prava deteta, bez diskriminacije. Diskriminacija je zabranjena na osnovu bilo kog ličnog svojstva, koje se zasnivana na rasi, boji kože, precima, državljanstvu, nacionalnoj pripadnosti ili etničkom poreklu, jeziku, verskim ili političkim ubeđenjima, polu, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji, imovnom stanju, rođenju, genetskim osobenostima, zdravstvenom stanju, invaliditetu, bračnom i porodičnom statusu, osuđivanosti, starosnom dobu, izgledu, ili nekom drugom stvarnom ili pretpostavljenom ličnom svojstvu.

Neučestvovanje u bilo kom obliku diskriminacije, uznemiravanja ili zlostavljanja (fizičkog, psihičkog, seksualnog ili verbalnog), zastrašivanja ili eksploatacije, ili u bilo kom drugom načinu ugrožavanja prava drugih.

2. Aktivan rad na zaštiti dece

Odgovorno postupanje prema deci i stvaranje sigurnog okruženja, kako bi se sprečilo njihovo fizičko, seksualno, emocionalno i svako drugo zlostavljanje ili zanemarivanje.

Lica koja su uključena u aktivnosti po osnovu ugovora ili pristupnice Centra neće:

- delovati na način koji može dovesti do kršenja politike i procedure Centra za prava deteta ili stavljanja dece u rizik;
- sakriti informacije o prijavama ili postupcima koji se vode protiv njega, a odnose se na nasilje prema deci, bilo u trenutku pristupanja Centru za prava deteta, ili tokom radnog odnosa;
- sakriti saznanje i informacije koje imaju o zlostavljanju i zanemarivanju dece, posebno ukoliko je zlostavljanje/zanemarivanje izvršeno u okviru aktivnosti Centra.

3. Održavanje visokih standarda ličnog i profesionalnog ponašanja

Težnja ka ostvarivanju visokih standarda u radu, preuzimanje odgovornosti za sopstvene postupke i ponašanje na način koji ne narušava ugled Centra za prava deteta.

Lica koja su uključena u aktivnosti po osnovu ugovora ili pristupnice Centra neće:

- stupati u seksualne odnose sa osobama mlađim od 18 godina, zlostavljati ili iskorišćavati dete na bilo koji način;
- razmenjivati novac, dobra ili usluge za seksualne usluge;
- piti alkohol ili koristiti bilo koje druge supstance na način koji utiče na radnu sposobnost i/ili ugled organizacije;
- posedovati ilegalna dobra ili supstance;
- tražiti ili očekivati bilo kakva lična plaćanja ili uslugu od drugih, posebno ne od korisnika, u zamenu za pomoć, podršku, robu ili usluge bilo koje vrste;

- prihvatati mito ili značajne poklone (osim simboličnih poklona zahvalnosti) od državnih organa, korisnika, donatora, dobavljača ili drugih koje su oni ponudili kao rezultat radnog angažovanja lica u Centru;
- stupati u vrstu poslovnog odnosa, u ime Centra za prava deteta, sa porodicom, prijateljima, ili drugim ličnim/poslovnim osobama, za nabavku dobra, ili usluga za Centar za prava deteta ili bilo kakvo poslovanje u vezi sa ovim, bez odobrenja;
- koristiti računare organizacije ili drugu opremu u cilju gledanja, preuzimanja, pravljenja ili distribuiranja neprikladnog materijala, kao što je pornografija.

4. Nastojanje da se obezbedi sigurnost i dobrobit za sebe i druge

Lica koja su uključena u aktivnosti po osnovu ugovora ili pristupnice Centra neće se ponašati na način koji može da izazove nepotrebnu opasnost po sebe ili druge.

5. Čuvanje sredstava i resursa Centra za prava deteta

Lica koja su uključena u aktivnosti po osnovu ugovora ili pristupnice Centra će osigurati da se resursi Centra za prava deteta ne zloupotrebljavaju i zaštititi ih od krađe, prevare i drugih oštećenja. Lica koja su uključena u aktivnosti po osnovu ugovora ili pristupnice Centra neće otkrivati drugima privatne ili poverljive informacije koje se odnose na rad Centra za prava deteta (ili za koje je Centar odgovoran) osim ako je zakonski obavezno da to učine.

KODEKS PONAŠANJA U ODNOSU NA DECU I PRINCIPI ZAŠTITE DETETA

Centar za prava deteta snažno izražava svoju opredeljenost za nultu toleranciju prema svakom obliku ponašanja koje predstavlja diskriminaciju, nasilje, zlostavljanje ili zanemarivanje deteta, u skladu sa definicijama ovih pojmova sadržanih u zakonskim/podzakonskim aktima Republike Srbije, međunarodnim aktima za zaštitu prava deteta i definicijama UN.

Centar za prava deteta izražava nultu toleranciju prema seksualnoj eksploataciji i zlostavljanju od strane lica koja su uključena u aktivnosti po osnovu ugovora ili pristupnice.

Seksualna eksploatacija je stvarna ili pokušana zloupotreba položaja ranjivosti, razlike u moći, ili poverenja, i to u seksualne svrhe, odnosno zbog sticanja finansijske, društvene ili političke koristi seksualnom eksploatacijom druge osobe. Seksualno zlostavljanje predstavlja stvarni ili zaprećeni fizički napad seksualne prirode, bilo da je on sproveden korišćenjem ili pod pretnjom sile. Uključuje i beskontaktnu i onlajn seksualnu eksploataciju i zlostavljanje.

Lica koja su uključena u aktivnosti po osnovu ugovora ili pristupnice Centra ne smeju:

- udariti ili na drugi način fizički napasti ili fizički zlostavljati dete;
- ostvarivati veze sa detetom koje bi na bilo koji način mogle da se podvedu pod iskorišćavanje ili zlostavljanje;
- postupati na način koji se može okarakterisati kao zlostavljanje i dovesti dete u rizik od zlostavljanja;
- upotrebljavati govor, davati sugestije ili nuditi savet koji je neprikladan, uvredljiv ili predstavlja zlostavljanje;
- ostavljati kod svoje kuće dete/decu s kojima rade da prenoće bez nadzora;
- činiti detetu lične usluge koje dete može samo sebi učiniti;
- podržavati ili učestvovati u ponašanju dece koje je nelegalno, nebezbedno ili predstavlja zlostavljanje;
- postupati na načine koji mogu osramotiti, poniziti, omalovažiti ili degradirati decu, ili na drugi način izvršiti bilo koji vid emocionalnog zlostavljanja;
- diskriminirati, vršiti drugačiji tretman ili favorizovati određenu decu u odnosu na drugu;
- ostvarivati seksualne veze sa detetom;
- fizički se ponašati na način koji je neprikladan ili seksualno provokativan;
- spavati u istoj sobi ili krevetu sa detetom s kojim radi;
- ostvarivati novčanu korist kroz eksploataciju bilo kog deteta (seksualnu eksploataciju).

Ova lista nije iscrpna ili isključiva. Princip je da lica koja su uključena u aktivnosti po osnovu ugovora ili pristupnice Centra treba da izbegavaju radnje ili ponašanje koja mogu predstavljati lošu praksu ili se potencijalno okarakterisati kao zlostavljanje.

Važno je da sve osobe u radu s decom:

- budu svesne situacija koje mogu predstavljati rizik i predvide načine postupanja;

- planiraju i organizuju posao i radno mesto tako da svedu rizike na najmanju moguću meru;
- koliko je god to moguće budu vidljivi u radu s decom;
- osiguraju to da postoji princip otvorenosti koji će omogućiti pokretanje svih tema i razmatranje svake brige;
- obezbede to da osećaj odgovornosti postoji među licima koja su uključena u aktivnosti po osnovu ugovora ili pristupnice Centra tako da loša praksa ili potencijalno zlostavljanje u ponašanju ne prođe nekažnjeno;
- razgovaraju sa decom o njihovim kontaktima sa licima koja su uključena u aktivnosti po osnovu ugovora ili pristupnice Centra ili drugima i ohrabre ih da razmotre svaku zabrinutost;
- osnaže decu – govore sa njima o njihovim pravima, o tome šta je prihvatljivo i neprihvatljivo, i šta mogu učiniti ukoliko postoji problem;
- ne provode prekomerno vreme s decom bez prisustva drugih;
- ne vode decu svojoj kući, posebno ne tamo gde bi bili sami s njima.

Procedura prijave ponašanja koja su u suprotnosti sa Kodeksom ponašanja i procene rizika po bezbednost deteta vrši se u skladu sa dokumentom: ***Postupak prijavljivanja nasilja i procene rizika u Centru za prava deteta.***

Kršenje bilo kog gore navedenog ponašanja može, u zavisnosti od stepena težine, dovesti do neposredne disciplinske mere, isključenja iz upravljačkih tela, kao i do raskida ugovora.